

JAARVERSLAG 2000 DNPP

Inleiding

Het jaar 2000 verliep voor het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen (DNPP) van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) betrekkelijk rustig. Verkiezingen, die in de regel voor extra werk zorgen, waren er in tegenstelling tot de twee voorafgaande jaren niet. Zo ontstond enige ruimte om te werken aan een aantal projecten, zoals de archivering van websites van Nederlandse politieke partijen, het onderzoek naar de samenwerking van GPV en RPF in de ChristenUnie, en de documentaire over de bekende Groninger communist Fré Meis.

De traditionele taken van het Documentatiecentrum bleven natuurlijk wel veel aandacht vragen. Binnengekomen materiaal werd verwerkt, bezoekers werden geholpen en verzoeken (per telefoon of email) om informatie beantwoord.

Wetenschappelijk Adviescollege ten behoeve van het DNPP

Conform het reglement van het DNPP (art. 7, 8, 9 en 10) werd in 1980 het Wetenschappelijk Adviescollege ten behoeve van het DNPP ingesteld. Op 1 januari 2000 bestond het Adviescollege uit de volgende leden:

- prof.dr. D.F.J. Bosscher, hoogleraar Eigentijdse Geschiedenis, op voordracht van de Faculteit der Letteren;
- prof.mr. D.J. Elzinga, hoogleraar Staatsrecht, op voordracht van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid;
- prof.dr. F.N. Stokman, hoogleraar Methoden en Technieken van Sociaal-Wetenschappelijk Onderzoek, op voordracht van de Faculteit der Psychologische, Pedagogische en Sociale Wetenschappen;
- dr. J.M. van Boetzelaer (voorzitter), directeur Dienst Onderwijs, Onderzoek en Planning van de RUG, op voordracht van de Bibliothecharis;
- dhr. Chr. Wiersma, directeur publieke dienstverlening van de Dienst Informatie en Administratie van de gemeente Groningen, op voordracht van de Bibliothecharis;
- dr. A.C. Klugkist, Bibliothecharis, adviserend lid.

Het Wetenschappelijk Adviescollege kwam in het verslagjaar op 12 december bijeen. Besproken werd onder meer het project Archivering

websites Nederlandse politieke partijen en de toekomstige huisvesting van het DNPP.

Personeelsformatie

Op 1 januari 2000 was de staf van het DNPP als volgt samengesteld:
drs. B.H. de Boer - medewerker in het kader van de WIW-regeling (0,9 fte)

dr. A.P.M. Lucardie - wetenschappelijk medewerker (0,5 fte)

mevr. I.M. Noomen - documentaliste (0,6 fte)

mevr. B.H. Pier - secretaresse (0,7 fte)

mevr. D. van Rheenen - documentaliste (0,4 fte)

mevr. J.J.M. Strijbosch - secretaresse (0,3 fte)

drs. G. Voerman - Hoofd (1,0 fte)

Op 11 januari 2000 aanvaardde dhr. De Boer een nieuwe functie: hij werd in deeltijd medewerker van de gemeenteraadsfractie van de VVD in Groningen. Hierdoor ging zijn aanstelling bij het DNPP terug van 0,9 fte naar 0,7 fte.

Zoals reeds jarenlang het geval is, kreeg de staf van het DNPP ook in 2000 weer assistentie van enkele vrijwilligers. Drs. J. Hippe was betrokken bij het onderzoek naar de ChristenUnie. Drs. R.F. van Wijk hield zich één dag per week bezig met de retrospectieve ontsluiting van *Anti-Revolutionaire Staatskunde*, het wetenschappelijke tijdschrift van de ARP. Dhr. R. Paauw wijdde zich twee dagen per week onder meer aan het scannen van artikelen voor de website van het DNPP. Hij beëindigde zijn werkzaamheden in de herfst.

Dienstverlening

Ook in 2000 legde de dienstverlening een groot beslag op de arbeidstijd. In dit 'verkiezingsloze' jaar nam het bezoekersaantal licht af en bedroeg naar schatting 1.000; het aantal verzoeken per brief, telefoon of e-mail lag op ongeveer 1.100.

Zoals altijd waren het ook dit jaar met name doctoraalstudenten van verschillende disciplines die een beroep op het DNPP deden. Daarnaast meldden zich HBO-studenten, journalisten, wetenschappers en leerlingen van middelbare scholen. Ook van de kant van de media mocht het DNPP zich weer in een grote belangstelling verheugen. De beide wetenschappelijk medewerkers van het DNPP werden door verschillende radio- en tv-programma's en door de schrijvende pers om commentaar gevraagd. Ook werkte het Documentatiecentrum mee aan de totstandkoming van het speciale 'Profiel' over politieke partijen van het *NRC Handelsblad*, dat op 27 januari verscheen.

Naast dit alles ondersteunde het Documentatiecentrum ook onderwijsactiviteiten van verschillende aard (zie onder 'Relaties met instellingen en het onderwijsveld').

Documentatie

De tweede belangrijke taak van het DNPP, naast en als voorwaarde voor de dienstverlening, bestaat uit documentatieactiviteiten. Voor een uitgebreid overzicht van de op het Centrum aanwezige periodieken en de overige collecties wordt verwezen naar de website van het DNPP (www.dnpp.nl). Hieronder volgt een globale aanduiding.

In 2000 werden op het DNPP de volgende collecties (waarvan de eerste vier toegankelijk zijn via de geautomatiseerde catalogus) bijgehouden en uitgebreid:

1. *boeken*. Deze collectie bevat vooral historische en politicologische literatuur betreffende politieke partijen, alsmede (auto-)biografieën van politici. Het aantal boeken bedroeg eind 2000 circa 3.050.
2. *brochures*. Deze verzameling bevat door politieke partijen of verwante organisaties uitgegeven brochures, nota's en rapporten. Deze publicaties worden systematisch aangeschaft. Eind 2000 waren ongeveer 5.250 brochures gecatalogiseerd.
3. *knipsels*. Op het DNPP is een uitgebreide collectie krantenknipsels aanwezig over partijpolitieke ontwikkelingen in Nederland, met het accent op de activiteiten van de partijen buiten het parlement. Deze knipselverzameling gaat terug tot het begin van de jaren zeventig. Momenteel worden zes dagbladen geknipt: het *Nieuwsblad van het Noorden*, *NRC Handelsblad*, *Trouw*, *de Volkskrant*, *Nederlands Dagblad* en *Reformatorisch Dagblad*.
4. *dag-, week- en partijbladen*. Het DNPP bezit vanaf 1973 een uitgebreide collectie ingebonden of op microfiche gefotografeerde dagbladen, opiniebladen en partijbladen. Zeker bij de laatste categorie wordt gestreefd naar volledigheid.
5. *affiches*. In 1986 is begonnen met het systematisch ordenen, fotograferen en ontsluiten van de groeiende hoeveelheid affiches. Eind 2000 bezat het DNPP bijna 1.850 verschillende affiches van politieke partijen. Tegen betaling kunnen negatieven en/of afdrukken ter beschikking worden gesteld.
6. *geluidsarchief*. Naast interviews met prominente partijpolitici (veelal gehouden in het kader van een specifiek onderzoek) bevat deze collectie vooral integrale geluidsopnames van belangrijk geachte partijbijeenkomsten zoals congressen en partijraden. Eind 2000 telde het geluidsarchief ongeveer 350 geluidsbanden en 400 cassettes.
7. *archieven*. Het DNPP ontvangt regelmatig archieven van partijen en particulieren. Voor een overzicht van de archieven die het DNPP in

beheer heeft, wordt hier verwezen naar de DNPP-site. Hier zij nog vermeld dat met uitzondering van de collecties waarvan de plaatsingslijst nog in voorbereiding is, al deze archieven voor onderzoek beschikbaar zijn. In verband met de beperkende voorwaarden die soms door de archiefhouder aan de raadpleging van een archief zijn gesteld, verdient het aanbeveling hierover van tevoren met het DNPP contact op te nemen. Het is in alle gevallen noodzakelijk schriftelijke toestemming voor raadpleging te verkrijgen van het Hoofd van het DNPP.

8. *overig*. Zonder uitputtend te zijn, worden hier nog de volgende collecties genoemd:

- statuten, reglementen, jaarverslagen, verkiezings- en beginselprogramma's;
- congresstukken (van congressen, partijraden, algemene ledenvergaderingen);
- elektronische publicaties (beginsel- en verkiezingsprogramma's, artikelen uit wetenschappelijke tijdschriften van partijen en de Jaarboeken van het DNPP), raadpleegbaar op de website van het DNPP.

Mede om de collecties ook voor een vroegere periode op specifieke deel-terreinen zo volledig mogelijk te maken, worden bibliografische projecten opgezet. In het verslagjaar werd aan verschillende projecten gewerkt. Met het Historisch Documentatiecentrum voor het Nederlands Protestantisme (HDC) van de Vrije Universiteit te Amsterdam bereidt het DNPP een bibliografie en archievenoverzicht van de protestants-christelijke partijen voor. De afronding van dit project werd opnieuw uitgesteld en is nu in het najaar van 2001 te verwachten. De werkzaamheden aan de bibliografie en het bronnenoverzicht betreffende de PPR, waarbij het DNPP samenwerkt met het Katholiek Documentatie Centrum (KDC) van de Katholieke Universiteit Nijmegen, zijn stil komen te liggen. Reden hiervoor was het feit dat de archivaris van het KDC geen tijd kon vrijmaken. Het is de bedoeling dat in de nabije toekomst weer aan dit project zal worden gewerkt.

Ook in 2000 werd met het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) in Amsterdam op bibliografisch terrein samengewerkt. Er werd een begin gemaakt met de opstelling van een overzicht van publicaties van en over politieke stromingen links van de CPN (dat wil zeggen radencommunisme, trotskisme en maoïsme).

De verwerking van schenkingen van documentatie- en archiefmateriaal is zeer arbeidsintensief. In 2000 ontving het DNPP opnieuw enkele omvangrijke schenkingen, onder andere van het HDC, de Bibliotheek Rotterdam en de bibliotheek van de afdeling politicologie van de Faculteit der Maatschappij- en Gedragwetenschappen van de Universiteit van

Amsterdam. De VVD vulde haar reeds op het DNPP gedeponeerde archief aan. In het verslagjaar hield dhr. De Boer zich bezig met de ordening van het D66- en VVD-archief.

Automatisering en Internet

In 1996 kwam de catalogus van het DNPP beschikbaar op de website van het Documentatiecentrum (www.dnpp.nl). Op deze site biedt het DNPP tevens organisatorische en documentaire informatie aan over de Nederlandse politieke partijen. Het aantal *hits* nam in de verslagperiode toe: van 113.200 in 1999 naar 195.323 in 2000. Via de *on-line* algemene catalogus van de RUG-bibliotheken kan ook in de DNPP-catalogus worden gezocht.

Op het gebied van het digitaal aanbieden van informatie werd in 1997 een nieuwe stap gezet. Het DNPP begon op zijn site met het opzetten van een 'elektronische bibliotheek'. Hierin worden zoveel mogelijk publicaties van politieke partijen (zoals artikelen uit ledenbladen en wetenschappelijke tijdschriften, brochures, beginsel- en verkiezingsprogramma's) *on-line* en *full-text* aangeboden. Deze documenten worden tevens opgenomen in de catalogus van het DNPP en zijn dus op de gebruikelijke wijze (via bijvoorbeeld auteursnaam of trefwoord) te vinden. De meeste politieke partijen en hun wetenschappelijke bureaus werken hieraan mee. In 2000 werden de werkzaamheden aan de elektronische bibliotheek voortgezet.

In 1998 is in samenwerking met drs. J.C. den Hollander en drs. H.J. Wedman van de vakgroep Geschiedenis van de RUG een project begonnen om oudere verkiezings- en beginselprogramma's in elektronische vorm aan te bieden. In het kader van een uitgebreid kernvak over Nederlandse politieke partijen hebben vierdejaars studenten deze documenten gescand. Hierdoor zijn alle beginselprogramma's van CDA, GPV, GroenLinks, PvdA, RPF, VVD en de naoorlogse programma's van de SGP - met instemming van de betrokken partijen - op de site van het DNPP geplaatst. In 2000 volgden beginselprogramma's van een aantal niet meer in de Tweede Kamer vertegenwoordigde partijen.

Per 31 december 2000 telde de geautomatiseerde catalogus van het DNPP circa 79.000 titels van boeken, brochures en artikelen uit partijbladen, opiniebladen, wetenschappelijke tijdschriften en dagbladen.

Project archivering websites politieke partijen (Archipol)

In september 2000 besloot de stuurgroep Innovatie Wetenschappelijke Informatievoorziening (IWI) 148.000 gulden ter beschikking te stellen aan het DNPP en de Universiteitsbibliotheek voor de archivering van websites van Nederlandse politieke partijen. Eerder al, in december 1999,

had het College van Bestuur van de RUG voor dit project een subsidie ter grootte van hetzelfde bedrag uitgetrokken.

Voor zover bekend worden websites nog vrijwel nergens in de wereld systematisch gearchiveerd. *) Dit project (het zogeheten Archief Politieke Partijen; Archipol) beoogt de websites van de politieke partijen voor toekomstig (wetenschappelijk) onderzoek te bewaren. In deze *pilot-study* zal een programma worden ontwikkeld waarmee websites op automatische, arbeidsextensieve wijze worden gearchiveerd. Daarnaast wordt ook aandacht besteed aan andere aspecten van het 'cyberarchiveren', zoals het catalogiseren, bewaren en beschikbaarstellen, en het probleem van het auteursrecht. Het projectteam bestaat uit F.J. den Hollander, A.K. Keyzer en G. Voerman. Laatstgenoemde hield op 11 oktober op de 'Dag van het Document' in Ede een lezing over dit project.

Onderzoek en publicaties

Behalve documentatie en dienstverlening heeft het DNPP ook tot taak wetenschappelijk onderzoek naar Nederlandse politieke partijen waar mogelijk te stimuleren, te ondersteunen en te begeleiden. Om deze taken naar behoren te kunnen vervullen, zijn goede contacten met het onderzoeksveld van belang. In 2000 werden verschillende onderzoeksprojecten door het DNPP ondersteund. Zij worden hier om redenen van overzichtelijkheid samen met de hierboven genoemde documentatieprojecten gepresenteerd:

- Documentatieactiviteiten ten behoeve van het *Compendium voor politiek en samenleving in Nederland* (onder redactie van H. Daalder en anderen).
- Documentatieactiviteiten ten behoeve van het jaarboek *Parlement en kiezer* (onder redactie van G.G.J. Thissen).
- Bibliografie betreffende radencommunisme, trotskisme en maoïsme in Nederland; in samenwerking met het IISG.
- Bibliografie betreffende de protestants-christelijke partijen; in samenwerking met het HDC.
- Bibliografie betreffende de PPR; in samenwerking met het KDC.
- 'Research Project on Western-European Communism'; onderzoeksproject gecoördineerd door S. Courtois (Centre d'Etude,

*) Zie voor een beschrijving van dit project Gerrit Voerman, André Keyzer en Frank den Hollander, 'Digitale incunabelen. Het belang van het archiveren van websites', in: *Informatie Professional*, 5 (2001), 3 (mrt.), 16-19; ook verschenen in *De Nieuwste Tijd*, nr. 15, december 2000. De tekst van het artikel is ook te vinden op www.archipol.nl/project/incunabel.html.

- d'Histoire et de Sociologie du Communisme; Université de Paris X, Nanterre).
- 'Information- and communication technologies and political organizations'; onderzoeksproject gecoördineerd door de European Cooperation in the field of Scientific and Technical Research (COST) van de Europese Commissie.
- Project documentaire F. Meis, in samenwerking met de Stichting Beeldlijn en RTV Noord.
- 'Forschungsprojekt Biographisches Handbuch zur Geschichte der Komintern', gecoördineerd door O. Kirchner (Universität Hannover) en P. Huber.
- Onderzoek samenwerkingsproces GPV en RPF, in samenwerking met de vakgroep Sociologie van de RUG.

Naast de hierboven vermelde ondersteuning van onderzoeksprojecten hebben individuele medewerkers van het DNPP geparticipeerd in onderzoeken en deelgenomen aan wetenschappelijke congressen, onder andere: Politicologenetmaal (Doorn); COST-bijeenkomsten (Groningen en Siena); ECPR-Joint Sessions (Kopenhagen). Verschillende onderzoeksresultaten werden vastgelegd in schriftelijke stukken.

Het *Jaarboek 1999* van het DNPP verscheen in het voorjaar en kreeg zoals gebruikelijk aandacht van de media. In dit Jaarboek en daarbuiten verzorgden de stafleden van het DNPP in 2000 de volgende publicaties en papers:

- B. de Boer, P. Lucardie, I. Noomen en G. Voerman, 'Kroniek 1999. Overzicht van de partijpolitieke gebeurtenissen van het jaar 1999', in: *Jaarboek 1999 DNPP*, Groningen, 2000, 13-92.
- Joop Hippe en Gerrit Voerman, 'GPV en RPF rekenen zich met samengaan te rijk', in: *Trouw*, 22 januari 2000.
- Paul Lucardie, 'Is er een toekomst voor politieke partijen?', in: *Democraat*, 33 (2000), 1 (jan.), 2.
- A.P.M. Lucardie, 'Prophets, Purifiers and Prolocutors. Towards a Theory on the Emergence of New Parties', in: *Party Politics*, 6 (2000), nr. 2, 175-185.
- A.P.M. Lucardie, 'Why do they bother? An Essay on Moral Reasons, Needs and Incentives of Green Party Activists'. Paper presented at the Joint Sessions of Workshops of the European Consortium for Political Research, Kopenhagen, 14-17 april 2000.
- A.P.M. Lucardie, 'Right-Wing Extremism in the Netherlands'. Paper gepresenteerd op het symposium van de Akademie für Politik und Zeitgeschehen der Hanns-Seidel-Stiftung (München) in samenwerking met het Centre Européen de Recherche et

- d'Action sur le racisme et l'Antisémitisme (Parijs), Berlijn, 3-5 november 2000.
- Paul Lucardie en Gerrit Voerman, 'The Netherlands', in: *European Journal of Political Research*, 36 (1999), 3/4 (Dec.), 465-471.
 - Paul Lucardie en Gerrit Voerman, 'The Netherlands', in: *European Journal of Political Research*, 38 (2000), 3/4 (Dec.), 462-469.
 - G. Voerman, 'Ledenverlies plaatst politieke partijen voor groeiend recruiteringsprobleem', in: *Staatscourant*, 13 januari 2000.
 - G. Voerman, 'De kruistocht tegen Jörg Haider. De VVD, de Liberale Internationale en de FPÖ', in: *Liberaal Reveil*, 41 (2000), 3 (juni), 107-114.
 - G. Voerman, 'Elektronisch folderen: de digitale campagne', in: Ph. van Praag en K. Brants, *Tussen beeld en inhoud. Politiek en media in de verkiezingen van 1998*, Amsterdam, 2000, 193-213.
 - G. Voerman, 'Het schuldcomplex van een stalinist', in: C.C. van Baalen e.a., red., *Jaarboek Parlementaire Geschiedenis 2000*, Den Haag, 2000, 176-180.
 - G. Voerman en S. Ward, 'New media and new politics. Green Parties, Intra-party democracy and the Potential of the Internet (an Anglo-Dutch Comparison)', in: *Jaarboek 1999 DNPP*, Groningen, 2000, 192-215.
 - G. Voerman, P. Tops en M. Boogers, 'Political websites during the 1998 Parliamentary Elections in the Netherlands', in: J. Hoff, I. Horrocks en P. Tops, *Democratic Governance and New Technology. Technologically mediated innovations in political practice in Western Europe*, London/New York, 2000, 87-99.
 - G. Voerman, A. Keyzer en F. den Hollander, 'Digitale incunabelen. Over het belang van het archiveren van websites, om te beginnen die van de Nederlandse politieke partijen', in: *De Nieuwste Tijd*, 2000, no. 15, 125-131.

Relaties met instellingen en het onderwijsveld

De politieke partijen zijn vanzelfsprekend de belangrijkste organisaties waarmee het DNPP contacten onderhoudt. Van alle partijen ontving het Documentatiecentrum periodieken, brochures, nota's, rapporten en programma's. Ook deden partijen het DNPP digitale versies van hun publicaties toekomen. Op hun beurt doen partijen ook regelmatig een beroep op de collecties van het Documentatiecentrum.

Op het wetenschappelijke vlak participeerde het DNPP in het landelijk

Postdoctoraal Opleidingsprogramma Negentiende en Twintigste Eeuwse Geschiedenis (PONTEG). Samen met het Nederlands Centrum voor Contemporaine Geschiedenis (NCCG) organiseerde het DNPP op 18 september in Groningen de PONTEG-studiedag 'Politieke geschiedenis'. Dhr. Voerman onderhield voor het DNPP de contacten met onder andere het IISG, het HDC, het KDC, het NCCG en het Instituut voor Publiek en Politiek (IPP). In het verslagjaar maakte hij deel uit van de archiefcommissie van het Koninklijk Nederlands Historisch Genootschap (KNHG) en de Wetenschappelijke Raad van de Stichting Kiezersonderzoek Nederland (SKON). Daarnaast was hij secretaris-penningmeester van de Vereniging voor de Geschiedenis van de Twintigste Eeuw (VGTE). Hij fungeert tevens als adviseur voor de twintigste-eeuwse Moskouse archieven bij het Nederlands–Russisch Archiefcentrum (NRAC) van de RUG, dat in juni 2000 werd opgericht.

In de vorige paragraaf werden reeds enkele contacten op onderzoeksgebied met universitaire instellingen genoemd. Daarnaast gaven medewerkers van het DNPP in 2000 ook (gast-)colleges en lezingen. Op 17 mei nam dhr. Lucardie deel aan een door GroenLinks georganiseerde forumdiscussie over het onderwerp 'GroenLinks aan de macht'. Op 27 september hield hij een lezing over 'politieke stromingen in Nederland' voor kaderleden van de PvdA-afdeling Groningen. Op het Institut für Politikwissenschaft aan de Universiteit van Oldenburg sprak hij op 2 november over partijfinanciën in Nederland. Ten slotte hield hij op 8 november een inleiding over 'de toekomst van politieke partijen' op het IPP te Amsterdam. Dhr. Voerman sprak in april over de collecties van het DNPP voor studenten geschiedenis en journalistiek van de RUG. Dhr. Lucardie en hij begeleidden een aantal studenten bij hun eindscriptie en adviseerden enkele promovendi.

Bijzondere activiteiten

Op 27 en 28 januari organiseerde het DNPP in Groningen een bijeenkomst van het hierboven reeds vermelde onderzoeksproject COST. Thema van de conferentie, waarop politicologen uit Engeland, Noorwegen, Denemarken, Frankrijk, Spanje en Portugal aanwezig waren, was het gebruik van nieuwe informatie- en communicatietechnologieën door politieke partijen in de campagne voor de Europese verkiezingen.

In de periode eind september – begin oktober verbleef dhr. Voerman twee weken in Moskou in verband met zijn promotieonderzoek naar de betrekkingen tussen de Communistische Partij van Nederland (CPN) en de Communistische Internationale (Comintern). Tijdens zijn verblijf maakte hij ook een selectie van archivalia die voor verfilming in aanmerking kwamen ten behoeve van het Comintern-archief dat op het

IISG is gedeponerd, en dat in eigendom is van de Stichting tot beheer van de archieven van de CPN.

Op 13 oktober organiseerden de onderzoekschool Systemen, Organisatie en Management (SOM) van de RUG en het DNPP een bijeenkomst in het gebouw van de Algemene Rekenkamer te Den Haag, voor de presentatie van de autobiografie van W. Drees, *Gespiegeld in de tijd. De nagelaten biografie*. Voor de publicatie, die was bezorgd door E. Schoorl, M. Drees en W.B. Drees, was mede gebruik gemaakt van het persoonlijk archief van Drees dat op het DNPP is gedeponerd.